‘Sustainable Tourism’
จับตาการท่องเที่ยวแนวใหม่ ที่ใส่ใจความยั่งยืน

กันยายน 2567 วิจัยกรุงศรี

krungsri Research

เครือ MUFG หนึ่งใน สถาบันการเงินที่ใหญ่ที่สุดของโลก

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร	3
"การท่องเที่ยว" เครื่องยนต์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่มาพร้อมกับผลกระทบ	4
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคืออะไร และทำไมต้องให้ความสำคัญ	8
สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของไทย	10
โอกาสและความท้าทายของภาคธุรกิจท่ามกลางกระแสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	18
มุมมองวิจัยกรุงศรี: การท่องเที่ยวไทยจะขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้อย่างไร	20
แหล่งอ้างอิง	22

Subscribe Us

สมัครสมาชิกวิจัยกรุงศรี...

krungsri.research@krungsri.com

คำสงวนสิทธิ์

เนื้อหาและข้อมูลใดๆ ทั้งหมดที่ปรากฏในรายงานฉบับนี้ หากมิได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวิจัยกรุงศรี ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการใดๆ เกี่ยวข้องกับเนื้อหา สำเนา หรือดัดแปลงแก่บุคคลอื่นโดยมิได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากวิจัยกรุงศรี รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นโดยอาศัยข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อหรือควรเชื่อว่ามีความน่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตาม วิจัยกรุงศรีไม่อาจรับรองความครบถ้วนสมบูรณ์หรือความถูกต้องของข้อมูลดังกล่าว อีกทั้งไม่รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งทางตรงหรือทางอ้อมจากการใช้รายงานฉบับนี้หรือเนื้อหาในรายงานฉบับนี้ ข้อมูล ความคิดเห็น และการประมาณการที่ปรากฏในรายงานนี้ถือเป็นความคิดเห็นของวิจัยกรุงศรี ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) และบริษัทในเครือ ความคิดเห็นในรายงานฉบับนี้เป็นไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน ณ วันที่มีการเผยแพร่รายงาน วิจัยกรุงศรีขอสงวนสิทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงโดยมิต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

บทสรุปผู้บริหาร

การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องได้ส่งผลเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่นในหลายๆ ประเทศ จึงเป็นที่มาของแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ซึ่งมุ่งลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน ปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกำลังได้รับความนิยมมากขึ้นทั่วโลก โดยมีปัจจัยหนุนจากความตื่นตัวด้านความยั่งยืนของผู้บริโภค และเป้าหมายการมุ่งสู่ Net Zero ซึ่งในประเทศไทยเองก็มีการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในหลายด้าน ได้แก่ การพัฒนาต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ต่างๆ การผลักดันให้ภาคธุรกิจ 'วัด-ลด-ชดเชย' การปล่อยคาร์บอน รวมถึงการสนับสนุนการขอรับรองมาตรฐานความยั่งยืน อย่างไรก็ดี แม้ธุรกิจท่องเที่ยว อาทิ โรงแรม ร้านอาหาร และธุรกิจขนส่ง จะมีโอกาสขยายตลาดเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ใส่ใจความยั่งยืน แต่ขณะเดียวกันก็เผชิญแรงกดดันให้ต้องเปลี่ยนผ่านไปสู่การดำเนินธุรกิจภายใต้มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เข้มงวดขึ้น

ประพันธ์ ลีน้อย

นักวิเคราะห์

prapan.leenoi@krungsri.com

+662 296 6235

“การท่องเที่ยว” เครื่องยนต์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่มาพร้อมกับผลกระทบ

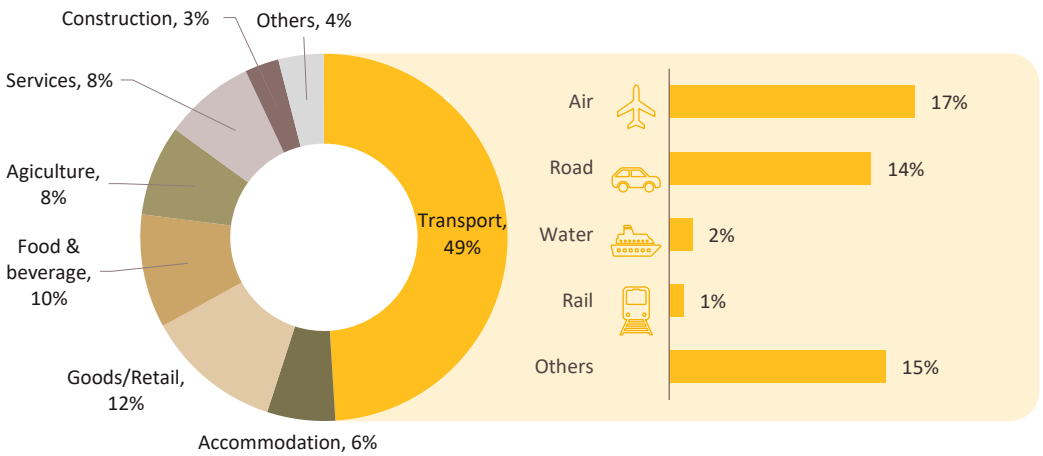
ภาคการท่องเที่ยวเป็นเครื่องยนต์สำคัญของเศรษฐกิจไทยและสร้างงานให้กับคนไทยจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายด้านในช่วงที่ผ่านมา อาทิ การฟื้นตัวจากการระบาดของโรคโควิด-19 ความน่าดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวไทยท่ามกลางการแข่งขันกับประเทศอื่น การพึ่งพานักท่องเที่ยวจากบางประเทศมากเกินไป และ**การเปิดรับนักท่องเที่ยวจนเกินระดับที่เหมาะสม** (Overtourism) โดยเฉพาะปัญหา Overtourism ที่ส่งผลต่อคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น[1/] โดยจะเห็นได้ว่าที่ผ่านมา แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งในโลก เช่น อ่าวมาหยาของไทย[2/] เกาะซิปาดันของมาเลเซีย และเกาะโบราเกาของฟิลิปปินส์ ต่างก็ได้รับผลกระทบจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากเกินไปจนต้องปิดรับนักท่องเที่ยวชั่วคราวเพื่อฟื้นฟูธรรมชาติ สะท้อนให้เห็นว่าการท่องเที่ยวที่เน้นรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากพร้อมๆ กัน (Mass Tourism) โดยไม่ได้ใส่ใจประเด็นความยั่งยืนนั้น ก่อให้เกิดผลกระทบมหาศาลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม ดังนี้

มิติสิ่งแวดล้อม

ภาคการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) อย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ **ในปี** 2562 **กิจกรรมการท่องเที่ยวรวมกันทั้งโลกปล่อยก๊าซเรือนกระจกราว** 3.9-5.4 **พันล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า หรือราว** 8-11% **ของปริมาณการปล่อยก๊าซฯ ทั้งโลก โดยประมาณครึ่งหนึ่งมาจากกิจกรรมการเดินทาง** รองลงมา ได้แก่ ร้านขายสินค้าต่างๆ ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นแหล่งที่มาของอาหาร และธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้อง เช่น การนำเที่ยว การจัดการการเดินทาง (ภาพที่ 1) ในขณะที่ธุรกิจโรงแรมปล่อยคาร์บอนราว 6% ของภาคการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ธุรกิจการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น สนามบิน ท่าเรือ และที่พัก ต่างส่งผลให้ปริมาณคาร์บอนจากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นด้วย

ภาพที่ 1

สัดส่วนการปล่อยคาร์บอนจากกิจกรรมในภาคการท่องเที่ยวโลก

Source: World Travel & Tourism Council and Sustainable Travel International

1/ Centre for Sustainable Tourism (ZENAT), https://www.umweltbundesamt.de/sites/default/files/medien/1410/publikationen/texte_53-2019_paper-sustainable-tourism-en_190429.pdf

2/ Thai PBS, https://www.thaipbs.or.th/news/content/279964

จะเห็นได้ว่าการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเกิดขึ้นจากทุกกิจกรรมในภาคการท่องเที่ยว เริ่มตั้งแต่การเดินทาง การเข้าพักในโรงแรม ไปจนถึงการบริโภค และการจัดการขยะหลังบริโภค

- **การเดินทาง**: การปล่อยคาร์บอนจากการเดินทางมีสัดส่วนมากที่สุดในภาคการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการเดินทางด้วยเครื่องบินซึ่งปล่อยคาร์บอนโดยรวมสูงที่สุด ตามมาด้วยการขนส่งทางถนน ในขณะที่การขนส่งทางน้ำและทางรางปล่อยคาร์บอนในสัดส่วนน้อยกว่า ทั้งนี้ การปล่อยคาร์บอนส่วนใหญ่จากการเดินทางเป็นการปล่อยทางตรง (Scope 1) จากการใช้น้ำมัน (ภาพที่ 2) **แต่หากพิจารณาการปล่อยคาร์บอนต่อผู้โดยสาร** (Carbon emission per passenger) **แล้ว การเดินทางด้วยเครื่องบินและเรือมีปริมาณการปล่อยคาร์บอนต่อผู้โดยสารมากที่สุด เนื่องจากยังคงพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นหลักและเผชิญต้นทุนสูงกว่าในการเปลี่ยนผ่านไปสู่พลังงานสะอาด**

ภาพที่ 2

การปล่อยคาร์บอนทางตรงและทางอ้อมจากธุรกิจการท่องเที่ยว

Business	Scope 1 (Direct emissions)	Scope 2 (Indirect emissions)	Scope 3 (Indirect emissions)
Accommodation	**8%** On-site gas and fuel consumption, on-site vehicles	**37%** Building energy consumption laundry, lighting, energy use), office heating, cooling, and electricity	**55%** External laundry services, waste disposal, F&B supply and production, staff travel
Aviation	**80%** Aircraft fuel, vehicles in airport operations	**< 1%** Office heating and energy consumption, ground electricity	**20%** Supply chain fuel, capital goods, purchased goods, downstream transport, and distribution
Tour operators	**2%** Office gas consumption and owned vehicle emissions	**6%** Office heating and energy consumption	**92%** Business travel, commute, transport & distribution, brochures, waste
Travel agencies	**9%** Office gas consumption and owned vehicle emissions	**55%** Office / data center heating, cooling, and electricity	**36%** Business travel, staff commuting, waste management, purchased goods and services

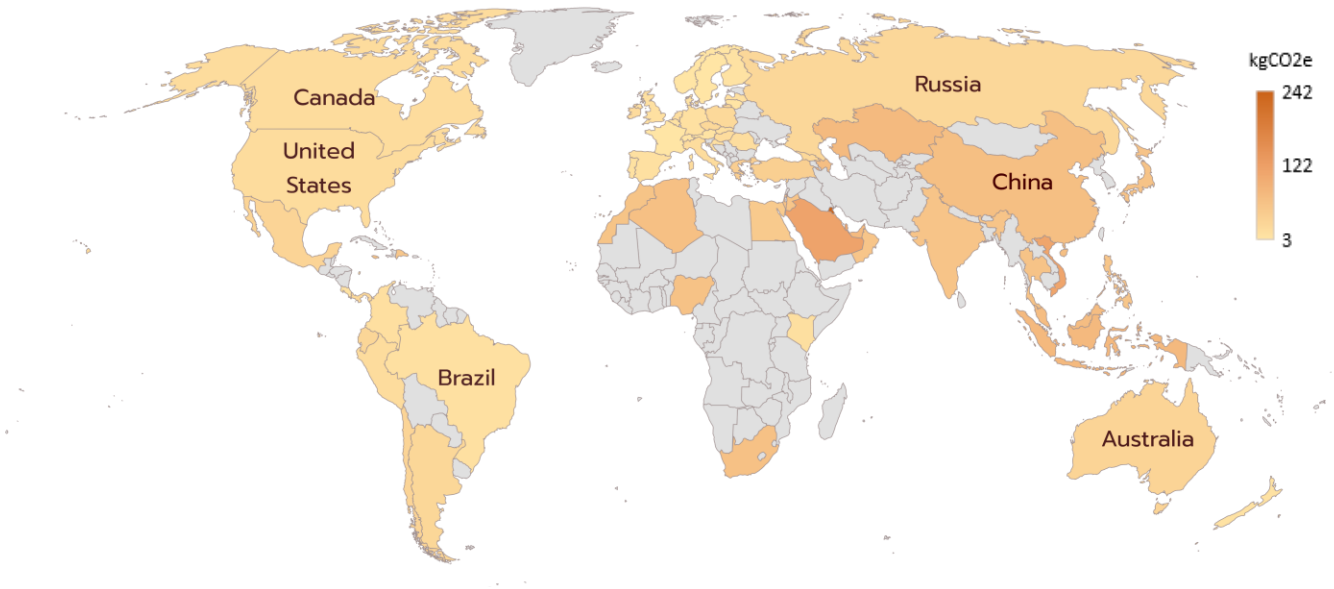
Source: World Travel & Tourism Council
Note: % indicates average shares of total emissions

- **การพักแรม**: สำหรับธุรกิจโรงแรมแล้ว การปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญเป็นการปล่อยทางอ้อมจากการใช้พลังงาน (Scope 2) โดยเฉพาะจากการใช้เครื่องปรับอากาศและเครื่องใช้ไฟฟ้าอื่นๆ รวมถึงพลังงานไฟฟ้าและความร้อน อย่างไรก็ตาม **ปริมาณคาร์บอนส่วนใหญ่มาจากการปล่อยทางอ้อมของกิจกรรมเกี่ยวเนื่องในห่วงโซ่อุปทาน** (Scope 3) เช่น การกำจัดของเสีย การจัดการอาหารและเครื่องดื่ม ทั้งนี้หากพิจารณาข้อมูลจาก Cornell Hotel Sustainability Benchmarking Index[3/] ในปี 2567 จะพบว่า โรงแรมทั่วโลกปล่อยคาร์บอนโดยเฉลี่ย 0.026 ตันต่อห้องที่มีนักท่องเที่ยวเข้าพัก (tCO_2e/Occupied Room) โดยห้องพักในยุโรปและอเมริกามีความเข้มข้นของการปล่อยคาร์บอนต่ำกว่าในเอเชียและแอฟริกา ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการที่ประเทศฝั่งตะวันตกใช้พลังงานหมุนเวียนในธุรกิจโรงแรมมากกว่า (ภาพที่ 3)

3/ เป็นฐานข้อมูลที่จัดทำโดย Cornell Center for Hospitality Research เป็นประจำทุกปี โดยรวบรวมข้อมูลปริมาณการปล่อยคาร์บอน การใช้พลังงาน และน้ำ จากโรงแรมมากกว่า 27,000 แห่ง ใน 83 ประเทศทั่วโลก (ที่มา: Greenview, https://greenview.sg/services/chsb-index/)

ภาพที่ 3

ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อห้องพัก (GHG Emissions per Occupied Room) **ของโรงแรมทั่วโลก**

Source: Cornell Center for Hospitality Research

- **การบริโภคและการจัดการขยะ**: อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มปล่อยคาร์บอนราว 10% ของภาคการท่องเที่ยว เนื่องจากขั้นตอนการผลิตไปจนถึงการบริโภคอาหารก่อให้เกิดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ทั้งสิ้น นอกจากนี้ ราว 1 ใน 3 ของอาหารที่ผลิตได้ทั่วโลกยังถูกทิ้งให้เป็นขยะอาหาร (Food Waste)[4/] **ซึ่งธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นภาคส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดขยะอาหารมากที่สุด** เห็นได้จากโรงแรมระดับ 5 ดาว ที่ทิ้งอาหารราว 50 กิโลกรัมต่อการให้บริการบุฟเฟ่ต์ 1 ครั้ง[5/] ทั้งนี้ หากขยะอาหารไม่ได้ถูกนำไปกำจัดอย่างเหมาะสม และถูกทิ้งในหลุมฝังกลบ จะก่อให้เกิดก๊าซมีเทน ซึ่งมีศักยภาพในการทำให้เกิดภาวะโลกร้อน (Global Warming Potential: GWP) สูงกว่าก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ถึง 25 เท่า[6/] นอกจากนี้ กิจกรรมการท่องเที่ยวยังส่งผลให้การใช้พลาสติกเพิ่มขึ้น นำมาซึ่งขยะพลาสติก และขยะบรรจุภัณฑ์ต่างๆ โดยเฉลี่ยแล้ว**นักท่องเที่ยวทั่วโลกทำให้ปริมาณพลาสติกในมหาสมุทรเพิ่มขึ้นปีละ 8 ล้านตัน**[7/]

ในทางกลับกัน **การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก็สร้างผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวเช่นกัน** ตัวอย่างเช่น 60% ของรีสอร์ทบริเวณชายฝั่งทะเลแคริบเบียนต้องเผชิญความเสี่ยงจากระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น **ขณะเดียวกันอุณหภูมิโลกที่สูงขึ้นส่งผลให้รูปแบบการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป** โดยนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มหลีกเลี่ยงการเดินทางในฤดูร้อน และเลือกไปเที่ยวเมืองที่มีอากาศเย็นแทนเมืองร้อน นอกจากนี้ ภาวะโลกร้อนยังทำให้ปริมาณหิมะบนเทือกเขาแอลป์ลดลง 8.4% ต่อทศวรรษ ซึ่งส่งผลต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทสกีรีสอร์ทอีกด้วย[8/]

4/ TDRI, https://tdri.or.th/foodwaste/#01dish

5/ Travelife, https://asia.travelife.info/wp-content/uploads/2024/05/PATAs-practical-path-to-reduce-Plastic-and-Food-waste.pdf

6/ TGO, https://ghgreduction.tgo.or.th/th/download-tver/120-tver-gwp-emission-factor/2692-global-warming-potential-gwp-t-ver.html

7/ United Nations Environnent Programme, https://www.unep.org/news-and-stories/story/how-can-tourism-fix-its-plastic-problem#:~:text=This%20is%20a%20huge%20industry%3A%20between%201980%20and,of%20plastic%20that%20enter%20the%20ocean%20every%20year.

8/ World Economic Forum, https://www.weforum.org/agenda/2023/08/temperatures-tourism-climate-impact/

เมื่อหันกลับมามองที่ไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ประเมินว่า **ผลกระทบของภาวะโลกรวนต่อการท่องเที่ยวในไทยจะแตกต่างกันไปตามภูมิภาค** โดยคาดว่าในช่วงปี 2563-2572 ภาคใต้บริเวณชายฝั่งอันดามันจะมีฤดูฝนสั้นลงซึ่งอาจส่งผลต่อปริมาณน้ำจืด ส่วนฝั่งอ่าวไทยจะมีฝนตกมากขึ้น ซึ่งจะกระทบการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมกลางแจ้ง เช่นเดียวกับกรุงเทพฯ และปริมณฑล ที่มีความเสี่ยงด้านน้ำท่วมจากปริมาณน้ำฝนที่มากขึ้น ในขณะที่บริเวณภาคเหนือจะมีจำนวนวันที่อากาศเย็นลดลง ซึ่งส่งผลต่อจุดเด่นด้านสภาพอากาศที่เป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยว[9/] และท้ายที่สุด แหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเผชิญความเสี่ยงด้านภัยแล้งเป็นสำคัญ[10/]

มิติสังคมและชุมชน

แม้ภาคการท่องเที่ยวจะเป็นแหล่งการจ้างงานและสร้างรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่น แต่การขยายตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยวอาจส่งผลกระทบต่อสังคมในด้านต่างๆ เช่น **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและค่านิยม** อาทิ วิถีชีวิต การแต่งกาย และอาหาร ซึ่งเป็นผลจากการเปิดเมืองเพื่อรับนักท่องเที่ยว จนอาจทำให้สูญเสียเอกลักษณ์บางประการได้ **การทำลายมรดกทางวัฒนธรรม** อาทิ โบราณสถาน ประเพณี และภูมิปัญญา **ความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น** ซึ่งเกิดจากนักท่องเที่ยวที่ไม่เคารพธรรมเนียมและวัฒนธรรมคนท้องถิ่น **อาชญากรรมที่เพิ่มขึ้น** ตามการขยายตัวของเมืองท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยังมีประเด็น**ด้านการคุ้มครองแรงงาน** เนื่องจากภาคการท่องเที่ยวโดยเฉพาะธุรกิจโรงแรมและร้านอาหาร เป็นภาคส่วนหนึ่งที่ใช้แรงงานเข้มข้น (Labor Intensive) จึงอาจพบการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ หรือแรงงานชั่วคราวที่ได้รับค่าจ้างและมีสภาพการทำงานที่ไม่เป็นธรรม

ดังที่ได้เห็นแล้วว่า การเติบโตอย่างรวดเร็วของภาคการท่องเที่ยวทั่วโลกนำมาทั้งรายได้และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม จึงเป็นที่มาของแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่ให้ความสำคัญกับการลดผลกระทบเชิงลบและเพิ่มผลเชิงบวกจากกิจกรรมการท่องเที่ยว

9/ Thailand Science Research and Innovation, https://researchcafe.tsri.or.th/the-future-of-thai-tourism/

10/ United Nations Development Programme, https://www.undp.org/stories/climate-impact-thailand-th

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคืออะไร และทำไมต้องให้ความสำคัญ

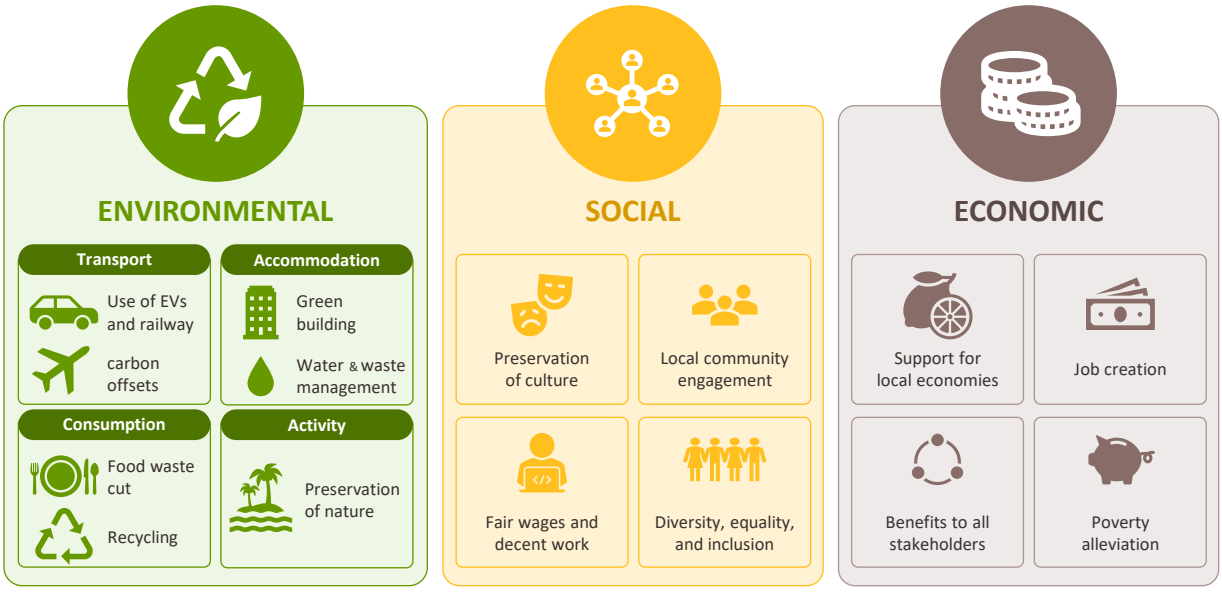
รู้จักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) คือแนวคิดการท่องเที่ยวที่มุ่งลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและสังคม พร้อมๆ กับสร้างความพึงพอใจและประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่น โดยแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อาจประกอบไปด้วย 3 มิติหลัก ดังนี้ (ภาพที่ 4)

- **มิติสิ่งแวดล้อม** เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรและความหลากหลายทางธรรมชาติ การใช้พลังงานหมุนเวียน การจัดการขยะและของเสียอย่างเหมาะสม การลดปริมาณพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (Single-use plastic) การเดินทางที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ
- **มิติสังคม** เช่น การให้ความสำคัญและเคารพวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- **มิติเศรษฐกิจ** เช่น การกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรม การสร้างอาชีพและรายได้แก่ชุมชน และการขจัดความยากจน

ภาพที่ 4

แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Source: Bain & Company, UN Tourism, and Krungsri Research

นอกจากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแล้ว ยังมีแนวคิดการท่องเที่ยวอื่นๆ ที่คล้ายกัน โดยมุ่งสร้างผลกระทบเชิงบวกแก่สิ่งแวดล้อมและสังคม เช่น การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ (Responsible Tourism) การท่องเที่ยวเชิงฟื้นฟู (Regenerative Tourism) ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากขึ้นในปัจจุบัน

ทำไมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงมีความสำคัญ

1) จากตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche) สู่ตลาดใหญ่ (Mass)

ก่อนหน้านี้ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนถือเป็นตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) สำหรับผู้ชื่นชอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือชุมชน แต่ตลาดดังกล่าวเติบโตอย่างรวดเร็วและมีศักยภาพสูงพอที่จะได้รับความสนใจจากคนหมู่มาก (Mass Market) โดย Future Market Insights คาดการณ์ว่าในช่วงปี 2567-2577 ตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั่วโลกจะเติบโตเฉลี่ยปีละกว่า 20% ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (Nature-based Tourism) มีแนวโน้มครองส่วนแบ่งเกิน 1 ใน 3 ของมูลค่าตลาดในปี 2567[11/]

การเติบโตของตลาดการท่องเที่ยวยั่งยืน ได้รับปัจจัยสนับสนุนหลักจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ใส่ใจความยั่งยืนมากขึ้น สะท้อนจากผลสำรวจของ Booking.com[12/] ในปี 2567 ที่พบว่า **นักท่องเที่ยว 3 ใน 4 ต้องการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากขึ้น**ภายในอีก 1 ปีข้างหน้า โดยเกินกว่าครึ่งตั้งใจลดการใช้พลังงานและเลือกการเดินทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อีกทั้งกว่า 40% ของนักท่องเที่ยวยังรู้สึกผิดเมื่อเลือกวิธีการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนน้อยกว่า สอดคล้องกับผลสำรวจของ Agoda[13/] ที่พบว่า **นักท่องเที่ยวในเอเชียเกือบ 4 ใน 5 คนให้ความสำคัญและยินดีเลือกแพ็คเกจการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน** ในขณะที่คนไทยกว่า 84% เต็มใจที่จะท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้บริโภคยังยินดีจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เห็นได้จากผลสำรวจของ Euromonitor International[14/] ในปี 2566 ที่พบว่า**เกือบ 80% ของนักท่องเที่ยวยินดีที่จะใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 10% เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**

2) โลกมุ่งสู่ความยั่งยืน ภาคการท่องเที่ยวก็เช่นกัน

เป้าหมายด้านความยั่งยืนในเวทีโลกมีความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นฉันทามติการเปลี่ยนผ่านจากเชื้อเพลิงฟอสซิล หรือการมุ่งไปสู่ Net Zero ในปี 2593 (ค.ศ. 2050)[15/] ซึ่ง**ภาคการท่องเที่ยวเองจำเป็นต้องปรับตัวตามกระแสของโลก ในฐานะที่เป็นทั้งผู้มีส่วนก่อให้เกิดภาวะโลกรวนและยังเป็นผู้รับผลกระทบอีกด้วย** นอกจากนี้ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นมิติสำคัญภายใต้วาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (The 2030 Agenda for Sustainable Development)[16/] **ดังนั้น ที่ผ่านมาเราจึงเห็นการผลักดันการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยหน่วยงานระหว่างประเทศ อาทิ องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ** (UN Tourism) ที่ริเริ่มโครงการต่างๆ เช่น โครงการลดพลาสติกจากการท่องเที่ยว (Global Tourism Plastics Initiative) ซึ่งมีองค์กรกว่า 200 แห่งทั่วโลกได้ลงนามเพื่อมุ่งสู่การเลิกใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว และโครงการสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพพลังงานของธุรกิจโรงแรมในยุโรป (Hotel Energy Solutions)[17/] **สภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก** (Global Sustainable Tourism Council: GSTC) ที่กำหนดหลักเกณฑ์และรับรองมาตรฐานความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว โรงแรม และบริษัทนำเที่ยวทั่วโลก[18/] นอกจากนี้หลายๆ ประเทศได้ผลักดันการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านนโยบายระดับประเทศ เช่น **ภูฏาน** ที่เก็บค่าธรรมเนียมจากนักท่องเที่ยวคนละ 100 ดอลลาร์สหรัฐต่อคืน เพื่อนำไปใช้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม รวมถึงปลูกป่าเพื่อชดเชยการปล่อยคาร์บอน[19/] และ **โครเอเชีย** ที่บังคับใช้กฎหมายการท่องเที่ยวฉบับใหม่ในปี 2567 เพื่อลดปัญหา Overtourism และกระจายนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่น[20/]

11/ Future Market Insights, https://www.futuremarketinsights.com/reports/sustainable-tourism-sector-overview-and-analysis

12/ กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวที่มีแผนจะเดินทางในปี 2567 กว่า 30,000 คน จาก 34 ประเทศ

13/ กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวกว่า 10,000 คน ในทวีปเอเชีย 10 ประเทศ

14/ กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวกว่า 40,000 คน ทั่วโลก

15/ อ่านความคืบหน้าของเป้าหมายด้านความยั่งยืนระดับโลกได้ที่บทความ "บทสรุป COP28 และก้าวต่อไปของการรับมือโลกรวน" https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/cop28-2024

16/ United Nations, https://sdgs.un.org/topics/sustainable-tourism

17/ UN Tourism, https://www.unwto.org/sustainable-development

18/ GSTC, https://www.gstcouncil.org/certified-sustainable-destinations/

19/ ภูฏานเป็นประเทศเดียวในโลกที่มีการปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นลบ (Carbon Negative) (ที่มา: SpringNews, https://www.springnews.co.th/keep-the-world/sustainable/849698)

20/ euronews, https://www.euronews.com/travel/2024/05/05/could-croatia-be-the-most-sustainable-travel-destination-in-europe-its-tourism-minister-ho

สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของไทย

ความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของไทย

แม้ภาคการท่องเที่ยวของไทยในภาพรวมจะยังแข่งขันได้ในเวทีโลก แต่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของไทยยังคงตามหลังหลายประเทศอยู่ พิจารณาจากผลการจัดอันดับด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว (Travel and Tourism Development Index) ของ World Economic Forum (WEF) ในปี 2567 ที่ในภาพรวมไทยอยู่ในอันดับที่ 47 จาก 119 ประเทศ โดยเป็นอันดับที่ 4 ในอาเซียน รองจากสิงคโปร์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย (ภาพที่ 5) แต่นับว่าความสามารถในการแข่งขันของไทยในปีนี้ลดลงเมื่อเทียบกับในปี 2562 และ 2564 ที่ได้อันดับที่ 41 และ 35 ของโลก ตามลำดับ และที่สำคัญ **ไทยยังทำผลงานได้ไม่ดีนักในมิติความยั่งยืนของการท่องเที่ยว**[21/] โดยได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของอาเซียน เอเชียแปซิฟิก และโลก ในขณะที่ประเทศในยุโรปและอเมริกาเป็นผู้นำในด้านดังกล่าว ข้อค้นพบข้างต้น **สอดคล้องกับผลการจัดอันดับด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน** (Sustainable Travel Index Ranking) ของ Euromonitor International ในปี 2565 ที่ไทยค่อนข้างรั้งท้าย โดยอยู่ในอันดับที่ 80 จาก 99 ประเทศ ขณะที่ประเทศในทวีปยุโรปยังคงเป็นผู้นำ โดยเฉพาะ 3 อันดับแรก ได้แก่ สวีเดน ฟินแลนด์ และออสเตรีย

ภาพที่ 5

ความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทย

Thailand's Rankings	**2019** (n=119)	**2021** (n=119)	**2024** (n=119)
Travel and Tourism Development Index	41	35	47
Enabling Environment	64	64	66
Policy and Enabling Conditions	41	34	45
Infrastructure and Services	43	44	49
Resources	17	17	20
Sustainability	71	71	107
Environmental Sustainability	60	69	70
Energy Sustainability	63	72	73
Pollution and Environmental Conditions	82	85	83
Preservation of Nature	50	53	59
Socioeconomic Impact	100	103	106
Demand Sustainability	17	10	69

ASEAN's 2024 Rankings	**Travel & Tourism Development Index**	Environmental Sustainability	Socioeconomic Impact	Demand Sustainability
Singapore	13	55	56	39
Indonesia	22	56	10	5
Malaysia	35	58	116	42
Thailand	47	70	106	69
Vietnam	59	93	115	54
Philippines	69	47	102	18
Cambodia	86	79	110	11
Lao PDR	91	103	8	26

Source: World Economic Forum and Krungsri Research

21/ คะแนนในมิติความยั่งยืนของการท่องเที่ยว พิจารณาจากตัวชี้วัดด้านต่างๆ ได้แก่ 1) ความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม เช่น การปล่อยก๊าซเรือนกระจก การใช้พลังงาน 2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น การจ้างงาน ค่าจ้าง และความเท่าเทียมทางเพศ และ 3) ความยั่งยืนของความต้องการท่องเที่ยว เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาล ความสนใจในแหล่งท่องเที่ยว (ที่มา: WEF, https://www.weforum.org/publications/travel-tourism-development-index-2024/)

หากเจาะลึกลงไปในมิติความยั่งยืนจากรายงานของ WEF พบว่าไทยยังเผชิญความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการใช้พลังงานทางเลือกและการจัดการน้ำเสียในธุรกิจท่องเที่ยว จึงอาจเป็นผลให้โรงแรมในไทยยังคงปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่าค่าเฉลี่ยโลก[22/] นอกจากนี้ ไทยยังต้องพัฒนาด้านการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจและการจ้างงาน รวมถึงด้านความยั่งยืนจากฝั่งอุปสงค์ ที่ในปัจจุบันยังคงพึ่งพานักท่องเที่ยวในฤดูกาลท่องเที่ยว (Peak season) มากเกินไป

นโยบายและมาตรการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แม้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของไทยจะเผชิญความท้าทายหลายด้าน อย่างไรก็ดี ไทยกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านไปสู่การดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับโลกยิ่งขึ้น โดยที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินมาตรการด้านความยั่งยืนเชิงรุกมากขึ้น ซึ่งอาจแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) กำหนดพื้นที่ต้นแบบและแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.) โดยมุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามแนวทางของเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Criteria) ปัจจุบัน อพท. กำหนด**พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 9 แห่งทั่วประเทศ** ได้แก่ 1) หมู่เกาะช้าง 2) เมืองพัทยา 3) อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย-กำแพงเพชร 4) จังหวัดเลย 5) เมืองโบราณอู่ทอง 6) เมืองเก่าน่าน 7) ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา 8) คุ้งบางกระเจ้า และ 9) เชียงราย โดยพื้นที่พิเศษเหล่านี้หลายแห่งได้รับรางวัลด้านความยั่งยืนระดับโลกด้วย (ภาพที่ 6) นอกจากนี้ อพท. ยังได้พัฒนามาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Management Standard)[23/] ซึ่งได้รับการรับรองจากสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก[24/] เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยเฉพาะองค์กรระดับท้องถิ่น

ในขณะเดียวกัน **การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)** ได้ผลักดันการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำ (Carbon Neutral Tourism) ด้วย **แนวคิด "ปรับ-ลด-ชดเชย"** กล่าวคือ ปรับการดำเนินธุรกิจเพื่อลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ และชดเชยการปล่อยด้วยคาร์บอนเครดิต โดยพัฒนาต้นแบบธุรกิจท่องเที่ยวที่ปล่อยคาร์บอนสุทธิเป็นศูนย์ตามแนวคิดดังกล่าว เช่น บ้านถ้ำเสือ จังหวัดเพชรบุรี และฟาร์มสเตย์ไร่คืนรัง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น[25/]

2) เตรียมความพร้อมให้ธุรกิจสามารถวัด ลด และชดเชยคาร์บอน

เนื่องจากธุรกิจในไทยจำนวนมาก รวมถึงในภาคการท่องเที่ยว ยังขาดความพร้อมด้านการวัดการปล่อยคาร์บอนจากธุรกิจ หน่วยงานต่างๆ จึงพยายามพัฒนาเครื่องมือคำนวณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ อาทิ **เว็บไซต์คำนวณปริมาณคาร์บอนสำหรับธุรกิจโรงแรม (CF-Hotels) โดย ททท. ร่วมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่** ซึ่งช่วยให้ธุรกิจโรงแรมเตรียมความพร้อมเพื่อขอรับรองคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กร (Carbon Footprint for Organization: CFO) ตามมาตรฐานต่างๆ รวมถึงนำไปสู่การวางแผนลดคาร์บอนต่อไป[26/] ทั้งนี้ ณ 26 สิงหาคม 2567 มีโรงแรมเข้าร่วมรายงานข้อมูลคาร์บอน 342 แห่ง สามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรวมกันได้ 87,641 tCO_2e ในช่วงปี 2560 ถึงกรกฎาคม 2567[27/] **นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนยังร่วมกันพัฒนาแอปพลิเคชัน** Zero Carbon ซึ่งช่วยให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวประเมินการปล่อยคาร์บอนได้ ขณะที่นักท่องเที่ยวเองก็สามารถตรวจสอบปริมาณการปล่อยคาร์บอนจากกิจกรรมท่องเที่ยวของตน และยังเป็นช่องทางในการซื้อคาร์บอนเครดิตเพื่อชดเชยการปล่อยคาร์บอนอีกด้วย[28/]

22/ โรงแรมไทยปล่อยก๊าซเรือนกระจก 0.061 ตันต่อห้องที่เข้าพัก สูงกว่าระดับเฉลี่ยของโลกที่ 0.026 tCO2e แต่ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของอาเซียนที่ 0.069 tCO_2e (ที่มา: Cornell Hotel Sustainability Benchmarking Index 2024)

23/ DASTA, https://www.dasta.or.th/th/article/1495

24/ GSTC, https://www.gstcouncil.org/thailand-sustainable-tourism-management-standard-is-now-gstc-recognized /

25/ TAT, https://www.tatnewsthai.org/news_detail.php?newsID=5225

26/ โรงแรมสามารถนำข้อมูลที่รายงานใน CF-Hotels ไปใช้ขอรับรองเครื่องหมายดาวแห่งความยั่งยืน (STAR) ของ ททท. ในมิติการมุ่งลดก๊าซเรือนกระจก (STG 13 Climate Action) ซึ่งเป็น 1 ใน 3 มิติขั้นพื้นฐานของ STAR อีกด้วย

27/ สถานประกอบการที่เข้าร่วมอาจรายงานปริมาณคาร์บอนที่ลดได้เมื่อเทียบกับปีฐาน หรือปริมาณคาร์บอนที่ลดได้จากการทำกิจกรรมลดคาร์บอน (ที่มา: TAT, https://cf-hotels.com/)

28/ Bangkok Post, https://www.bangkokpost.com/thailand/general/2610421/zero-carbon-tourist-app-launched

3) ส่งเสริมการรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หน่วยงานในไทยให้การรับรองความยั่งยืนของธุรกิจท่องเที่ยวประเภทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น โรงแรม บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร ธุรกิจขนส่ง รวมถึงแหล่งท่องเที่ยว เพื่อผลักดันให้ผู้ประกอบการปรับเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากขึ้น ผ่านการมอบสัญลักษณ์หรือรางวัลเพื่อการันตีความใส่ใจถึงความยั่งยืน เช่น ตราสัญลักษณ์โรงแรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Hotel) และดาวแห่งความยั่งยืนในธุรกิจท่องเที่ยว (STAR) ทั้งนี้จะกล่าวถึงมาตรฐานการรับรองความยั่งยืนโดยละเอียดในหัวข้อถัดไป

การท่องเที่ยวไทยกับมาตรฐานความยั่งยืน

ด้วยการผลักดันจากภาครัฐและความตื่นตัวด้านความยั่งยืนของภาคธุรกิจ ทำให้ธุรกิจการท่องเที่ยวในไทยได้รับการรับรองมาตรฐานความยั่งยืนทั้งในระดับประเทศและระดับสากลมากขึ้น โดยมีตัวอย่างการรับรองความยั่งยืนที่สำคัญ ดังนี้ (สรุปในภาพที่ 11)

1) การรับรองความยั่งยืนในประเทศ

- **ตราสัญลักษณ์โรงแรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม** (Green Hotel) กรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ริเริ่มออกเครื่องหมายรับรองโรงแรมที่ใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงใส่ใจสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และท้องถิ่น **โดยในปี 2562-2566 มีโรงแรมที่ผ่านการรับรองรวม 306 แห่ง**[29/] แบ่งเป็นระดับเหรียญทอง 121 แห่ง เหรียญเงิน 102 แห่ง และเหรียญทองแดง 83 แห่ง อย่างไรก็ตาม **จำนวนโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมคิดเป็นเพียง 1% ของโรมแรมทั่วประเทศเท่านั้น**[30/] นอกจากนี้ แม้ Green Hotel จะกระจายอยู่ใน 34 จังหวัดทั่วประเทศ **แต่ราว 3 ใน 4 ของที่พักเหล่านี้ อยู่ในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก** โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ ภูเก็ต กระบี่ ชลบุรี และสุราษฎร์ธานี ขณะที่โรงแรมสีเขียวในเมืองรองยังมีสัดส่วนน้อย (ภาพที่ 6) อีกทั้งโรงแรมที่ได้รับรอง Green Hotel มักเป็นโรงแรมขนาดใหญ่ **สะท้อนว่าความสนใจด้านการจัดการโรงแรมสีเขียวยังกระจุกอยู่ในจังหวัดท่องเที่ยวหลักและธุรกิจขนาดใหญ่** ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาต่อยอด Green Hotel จนได้รับการรับรองจากสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลกให้มีมาตรฐานเทียบเท่าระดับสากลภายใต้ชื่อ ‘Green Hotel Plus’ เมื่อเดือนมิถุนายน 2567 ทำให้มาตรฐานของไทยมีโอกาสได้รับการยอมรับในระดับโลกยิ่งขึ้น[31/] จึงคาดว่าจะได้รับความสนใจจากผู้ประกอบการโรงแรมมากขึ้นด้วย

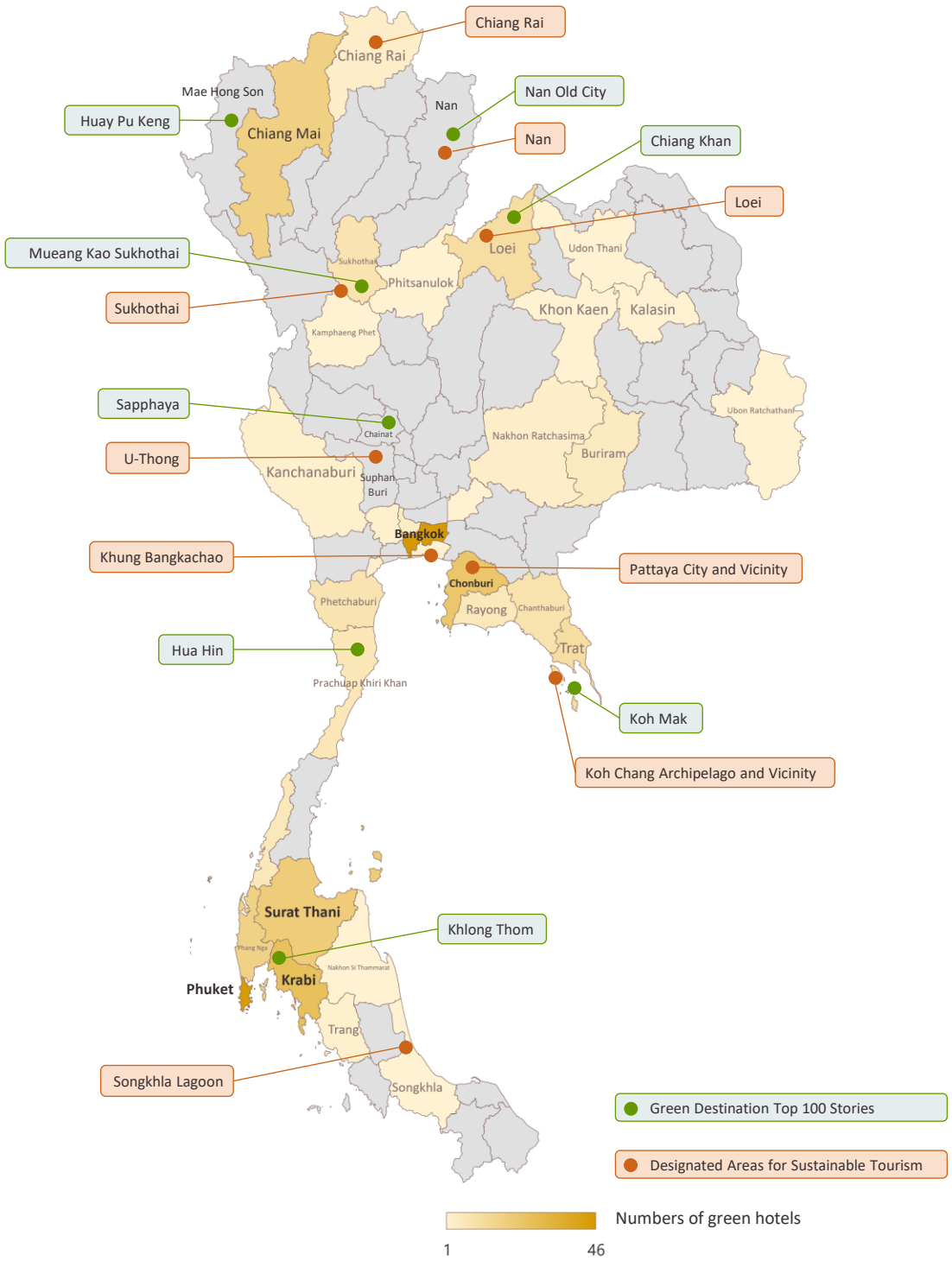
29/ โดยทั่วไปกรมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมประกาศผลการรับรอง Green Hotel ทุกปี โดยประกาศนียบัตรมีอายุครั้งละ 3 ปี แต่โรงแรมบางแห่งได้รับการขยายอายุการรับรองในช่วงโควิด-19 ซึ่ง ณ กันยายน 2567 มีโรงแรมไทยจำนวน 238 แห่ง ที่ยังอยู่ในอายุการรับรอง

30/ การสำรวจที่พักแรมโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า สถานประกอบการที่พักแรมทั่วประเทศไทยมีจำนวน 30,786 แห่ง (ที่มา: NSO, https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2023/20230929154600_61861.pdf)

31/ GSTC, https://www.gstcouncil.org/thailands-green-hotel-plus-gains-gstc-recognized-standards-status/

ภาพที่ 6

จำนวนโรงแรมที่ได้รับเครื่องหมาย Green Hotel และแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของไทย

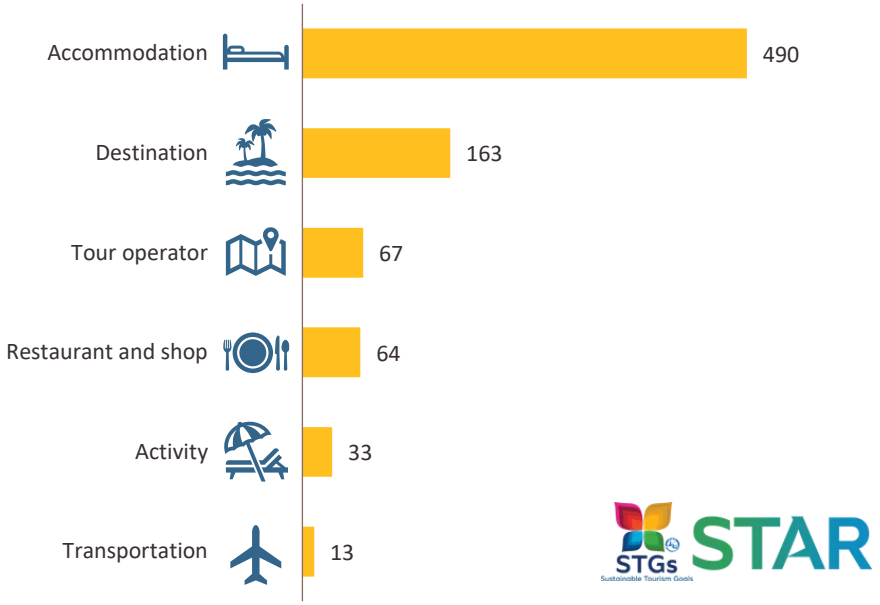

Source: Department of Climate Change and Environment (DCCE), Green Destinations Foundation, DASTA, and Krungsri Research

- **Sustainable Tourism Acceleration Rating (STAR)** การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มอบประกาศนียบัตร STAR หรือ “ดาวแห่งความยั่งยืน” ให้แก่ธุรกิจในภาคการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม แหล่งท่องเที่ยว ร้านค้า บริษัททัวร์ ผู้ให้บริการขนส่ง โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ (3 – 5 ดาว) ตามความสามารถในการผ่านเกณฑ์เป้าหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Goals: STGs)[32/] ซึ่ง **ณ 1 สิงหาคม 2567 มีผู้ประกอบการที่ได้รับดาวรวม 830 แห่งทั่วประเทศ** แบ่งออกเป็น ธุรกิจ 5 ดาว 651 แห่ง 4 ดาว 70 แห่ง และ 3 ดาว 109 แห่ง โดยธุรกิจที่พักและโฮมสเตย์มีสัดส่วนมากที่สุดราว 60% ของการรับรองทั้งหมด (ภาพที่ 7) ทั้งนี้ จำนวนการรับรองภายใต้โครงการ STAR เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับเพียง 478 แห่ง เมื่อ 3 มกราคม 2567[33/] สะท้อนถึงความตระหนักด้านความยั่งยืนที่เพิ่มขึ้นในธุรกิจท่องเที่ยวไทย

ภาพที่ 7

จำนวนธุรกิจท่องเที่ยวที่ได้รับดาวแห่งความยั่งยืน (Sustainable Tourism Acceleration Rating: STAR)

Source: Tourism Authority of Thailand (TAT) and Krungsri Research (data as of August 1, 2024)

- **รางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย** (Thailand Tourism Awards) ทุกๆ 2 ปี ททท. จะมอบรางวัลให้กับแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก และรายการท่องเที่ยวในหลากหลายสาขา เช่น แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ชุมชน ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม โดยครั้งล่าสุดเมื่อปี 2566 ที่ผ่านมา **ททท. ได้เพิ่มรางวัลประเภทการท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำเพื่อความยั่งยืน** (Low Carbon & Sustainability) ซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับรางวัลประเภทดังกล่าว ได้แก่ ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบางกอบัว จังหวัดสมุทรปราการ สยามเบย์ชอร์ รีสอร์ท จังหวัดชลบุรี และพีชฮิลรีสอร์ท จังหวัดภูเก็ต[34/]

32/ เป้าหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Goals: STGs) กำหนดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ประกอบด้วย 17 เป้าหมายย่อย ครอบคลุมมิติสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยภายใต้โครงการ STAR สถานประกอบการจะ 1) ได้รับ 3 ดาวเมื่อผ่านเกณฑ์ STG ขั้นพื้นฐาน 3 ข้อ ได้แก่ STG 13 (Climate Action) STG 16 (Safety for All) และ STG 17 (Partnership for STGs) 2) ได้รับ 4 ดาว เมื่อผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน และข้ออื่นๆ รวม 9 ข้อ และ 2) ได้รับ 5 ดาว เมื่อผ่านเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน และข้ออื่นๆ รวม 12 ข้อ ทั้งนี้ ประกาศนียบัตรมีอายุการรับรองครั้งละ 2 ปี (ที่มา: TAT, https://www.tatstar.org/)

33/ Thairath, https://www.thairath.co.th/futureperfect/articles/2753903

34/ TAT, https://tourismawards.tourismthailand.org/awards-winner/gold-awards/low-carbon

2) การรับรองความยั่งยืนระดับโลก

- Green Destinations เป็นหน่วยงานประเมินความยั่งยืนของสถานที่ท่องเที่ยว (Destination) ด้วยเกณฑ์ที่ผ่านการรับรองโดยสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก ในทุกๆ ปี จะมีการประกาศรางวัล Green Destinations Top 100 Stories ซึ่งคัดเลือกจากแหล่งท่องเที่ยวทั่วโลกที่มีจุดเด่นด้านความยั่งยืน โดยแหล่งท่องเที่ยวของไทยที่ได้รับรางวัลแล้วในปี 2563-2566 มีจำนวน 8 แห่ง ได้แก่ 1) ตำบลเชียงคาน จังหวัดเลย 2) ตำบลในเวียง จังหวัดน่าน 3) ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย 4) เกาะหมาก จังหวัดตราด 5) บ้านห้วยปูแกง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 6) วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวสาปยา จังหวัดชัยนาท 7) อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ และ 8) อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์[35/] (ภาพที่ 8) ยิ่งไปกว่านั้น **เมื่อต้นปี 2567 เชียงคานยังได้รับรางวัลแหล่งท่องเที่ยวยั่งยืนระดับเหรียญเงินจาก** Green Destinations[36/] ซึ่งถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งแรกในอาเซียน และเป็นประเทศที่ 3 ในเอเชีย ต่อจากญี่ปุ่น และไต้หวัน จะสังเกตได้ว่าแหล่งท่องเที่ยวไทยได้รับรางวัลด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จากก่อนหน้านี้ที่มีเพียงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและชุมชน โดยล่าสุดในปี 2566 แหล่งท่องเที่ยวไทยที่ได้รับรางวัลมีจำนวน 4 แห่ง ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นรางวัลในมิติสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ (ภาพที่ 9)

ภาพที่ 8

สถานที่ท่องเที่ยวของไทยที่ได้รับรางวัล Green Destinations

Destination	Year and category			
	2020	2021	2022	2023
Chiang Khan, Loei	Culture & Communities			
Nan Old City	Culture & Communities	Culture & Communities		Environment & Climate
Mueang Kao Sukhothai		Culture & Communities		Nature & Scenery
Huay Pu Keng, Mae Hong Son			Thriving Communities	
Sapphaya, Chainat			Culture & Tradition	
Koh Mak, Trat			Governance, Reset & Recovery	
Khlong Thom, Krabi				Environment & Climate
Hua Hin, Prachuap Khiri Khan				Environment & Climate

Category	Culture, Tradition, Community	Environment, Climate, Nature
Submitted by	DASTA	Others

Source: Green Destinations, The Designated Areas for Sustainable Tourism Administration (DASTA), and Krungsri Research
Note: Chiang Khan also received Silver Green Destinations Award in 2024

35/ Dailynews, https://www.dailynews.co.th/news/2814105/

36/ แหล่งท่องเที่ยวยั่งยืนระดับเหรียญเงินต้องผ่านเกณฑ์ความยั่งยืนอย่างน้อย 70% ของจำนวนเกณฑ์ทั้งหมด ขณะที่แหล่งท่องเที่ยว Top 100 ต้องผ่านเกณฑ์ราว 20% ของทั้งหมด (ที่มา: Kaoupdate, https://kaoupdate.com/2024/02/19/60658-green-destinations-award/)

ภาพที่ 9

แหล่งท่องเที่ยวไทยที่ได้รับรางวัล Green Destination Top 100 Stories ประจำปี 2566

Nan Old City
Social-function-based waste management

Khlong Thom, Krabi
Community upstream-forest management

Mueang Kao Sukhothai
Nature conservation for cultural attraction

Hua Hin, Prachuap Khiri Khan
Marine & coastal resources restoration

Source: Green Destinations

- EarthCheck คือองค์กรที่ให้การรับรองความยั่งยืนในมิติผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และชุมชน ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จะได้รับเครื่องหมาย “EarthCheck Certified” เพื่อใช้แสดงมาตรฐานความยั่งยืน ทั้งนี้ โรงแรมในไทยที่ยังอยู่ในช่วงเวลาที่ได้รับรองจาก EarthCheck ณ สิงหาคม 2567 มีจำนวน 9 แห่ง[37/] ซึ่งล้วนเป็นโรงแรมหรูหราขนาดใหญ่ในพื้นที่ 4 จังหวัดท่องเที่ยวสำคัญ ได้แก่ กรุงเทพฯ กระบี่ ภูเก็ต และสุราษฎร์ธานี เช่น เครือโรงแรมบันยันทรี และเครือโรงแรมเคมปินสกี้
- Green Globe เป็นองค์กรประเมินธุรกิจการท่องเที่ยวด้วยหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ โดยธุรกิจในไทยที่ได้การรับรองจาก Green Globe แล้วมีจำนวน 15 แห่ง[38/] ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเครือโรงแรมต่างชาติในประเทศไทย เช่น เครือโรงแรมเมอเวนพิค พูลแมน และโซฟิเทล

ภาพที่ 10

ตัวอย่างโรงแรมในไทยที่ผ่านมาตรฐานความยั่งยืนระดับสากล

Source: EarthCheck, Green Globe, and Krungsri Research (data as of August 1, 2024)

37/ โรงแรมและสถานที่ที่ได้รับ EarthCheck มี 529 แห่งทั่วโลก ณ สิงหาคม 2567

38/ โรงแรมอีก 18 แห่งกำลังอยู่ระหว่างการขอการรับรอง Green Globe ณ สิงหาคม 2567 (ที่มา: Green Globe, https://www.greenglobe.com/asia-pacific-indian-ocean-members)

นอกจากมาตรฐานข้างต้นแล้ว ยังมีเครื่องหมายรับรองความยั่งยืนจากหน่วยงานสากลอื่นๆ เช่น Travelife, Rainforest Alliance, Green Key และ Vireo Srl ซึ่งกำหนดเกณฑ์ความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยสามารถออกเครื่องหมายแก่ธุรกิจต่างๆ ทั้งที่พัก บริษัทตัวแทนท่องเที่ยว รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วย

ภาพที่ 11

การรับรองการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยองค์กรในประเทศและต่างประเทศ

Source: Krungsri Research
Note: The number in parentheses refers to the count of tourism businesses in Thailand that have received sustainable certification as of August 1, 2024

โอกาสและความท้าทายของภาคธุรกิจท่ามกลางกระแสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของไทยมีศักยภาพในการเติบโตที่สอดคล้องกับทิศทางของโลก โดย Future Market Insights ประมาณการว่า**อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของไทยจะมีมูลค่า 33.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 1.1 พันล้านบาท) ในปี 2567 และคาดว่าจะเติบโตเฉลี่ยปีละ 15.8%** จนมีมูลค่าเป็น 143.9 ล้านดอลลาร์ สหรัฐ (ราว 4.9 พันล้านบาท) ในปี 2577[39/] ทั้งนี้ รูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มีแนวโน้มได้รับความนิยมมากขึ้นในไทย ได้แก่

- **การท่องเที่ยวแบบคาร์บอนต่ำ** (Low-carbon Tourism) จะกลายเป็นแนวปฏิบัติสำหรับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในประเทศ โดยเน้นการวัด ลด และชดเชยคาร์บอนจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ตัวอย่างต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำในไทย ได้แก่ **เกาะหมาก** ซึ่งได้รับเลือกจาก Green Destinations ให้เป็น 1 ใน 100 แหล่งท่องเที่ยวยั่งยืนของโลก ในปี 2565 โดยมาตรการลดคาร์บอนในเกาะหมากมีหลากหลาย เช่น การใช้พลังงานแสงอาทิตย์กับเรือโดยสารและการเกษตร การลดปริมาณพลาสติก และการสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียน ทั้งนี้ หน่วยงานในพื้นที่ได้ออก “ธรรมนูญเกาะหมาก” ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันในการท่องเที่ยวที่ไม่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน และยังพัฒนาเครื่องมือคำนวณคาร์บอนฟุตพริ้นท์แบบออนไลน์ (Koh Mak Low Carbon Calculator) อีกด้วย นอกจากเกาะหมากแล้ว ยังมีเส้นทางท่องเที่ยวคาร์บอนต่ำกว่า 100 เส้นทางทั่วประเทศ ซึ่งรวบรวมโดยสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย[40/] โดยมีทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การชมอุทยานแห่งชาติและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒธรรม
- **การท่องเที่ยวโดยชุมชน** (Community-based Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่บริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อให้ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวตกอยู่กับคนในชุมชน มักมีกิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน อาหารท้องถิ่น การทำงานฝีมือ การพักแบบโฮมสเตย์ เป็นต้น ทั้งนี้ ผลสำรวจภายใต้โครงการ SWITCH-Asia พบว่ากลุ่มเป้าหมายที่นิยมท่องเที่ยวโดยชุมชนในไทยคือ กลุ่มครอบครัว ผู้สูงอายุ คนวัยทำงาน และกลุ่มรายได้สูง โดยจุดหมายปลายทาง 5 อันดับแรก ได้แก่ เชียงใหม่ ภูเก็ต สุโขทัย น่าน และเชียงราย ตามลำดับ[41/] ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ เช่น ชุมชนบ้านไร่กองขิง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการดูแลรักษาสุขภาพมาใช้ในการท่องเที่ยว โดยใช้พืชและสมุนไพรที่หาได้จากในชุมชน[42/] และชุมชนตำบลบ่อสวก จังหวัดน่าน ที่นักท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชุมชนผ่านงานหัตถกรรมพื้นบ้าน อาทิ การทำเครื่องปั้นดินเผา และการทอผ้า[43/]

การเติบโตของกระแสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะสร้างโอกาสให้กับธุรกิจหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม ธุรกิจขนส่ง ร้านอาหาร หรือบริษัททัวร์ แต่ในขณะเดียวกันธุรกิจเหล่านี้จะเผชิญความท้าทายในการปรับการดำเนินธุรกิจให้สอดรับกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดย**ธุรกิจหลักซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียสำคัญและจำเป็นต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วน** มีดังนี้

- **ธุรกิจโรงแรมและร้านอาหาร**: เป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจและการจ้างงานสูงในภาคการท่องเที่ยว ซึ่งเผชิญแรงกดดันจากผู้บริโภคที่เริ่มให้ความสำคัญกับปัจจัยความยั่งยืนมากขึ้นเมื่อเลือกที่พักหรือร้านอาหาร **แต่ธุรกิจเหล่านี้ยังต้องก้าวข้ามความท้าทายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะการปล่อยคาร์บอนทางอ้อม** ทั้งนี้ ผู้ประกอบการสามารถลดคาร์บอนได้หลายแนวทาง อาทิ การดำเนินธุรกิจตาม**มาตรฐานโรงแรมสีเขียว** (Green Hotel) ของไทย ซึ่งมีผู้ประกอบการได้รับการรับรองมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึง**มาตรฐานอาคารสีเขียว** เช่น มาตรฐาน LEED (Leadership in Energy & Environmental Design) ของสหรัฐอเมริกา และมาตรฐาน TREES (Thai’s Rating of Energy and Environmental Sustainability) ของไทย โดยการผ่านมาตรฐานเหล่านี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน น้ำ และทรัพยากรอื่นๆ นอกจากนี้ ธุรกิจโรงแรมและร้านอาหารควร**จัดการขยะอาหารและของเสีย**อย่างเหมาะสม เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อชุมชนโดยรอบ รวมถึงเลือกจัดหาวัตถุดิบจากคู่ค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ใช้วัสดุรีไซเคิลหรือย่อยสลายได้ รวมถึงใช้สินค้าจากท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน

39/ Future Market Insights, https://www.futuremarketinsights.com/reports/thailand-sustainable-tourism-market

40/ TEATA, https://carbonneutral.tours/elements/carbon-neutrality-tourism-routes/

41/ โครงการ SWITCH-Asia ได้รับการสนับสนุนโดยสหภาพยุโรป อ่านผลสำรวจเพิ่มเติมได้ที่ https://asia.travelife.info/wp-content/uploads/2024/05/Community-based-tourism-and-human-rights.pdf

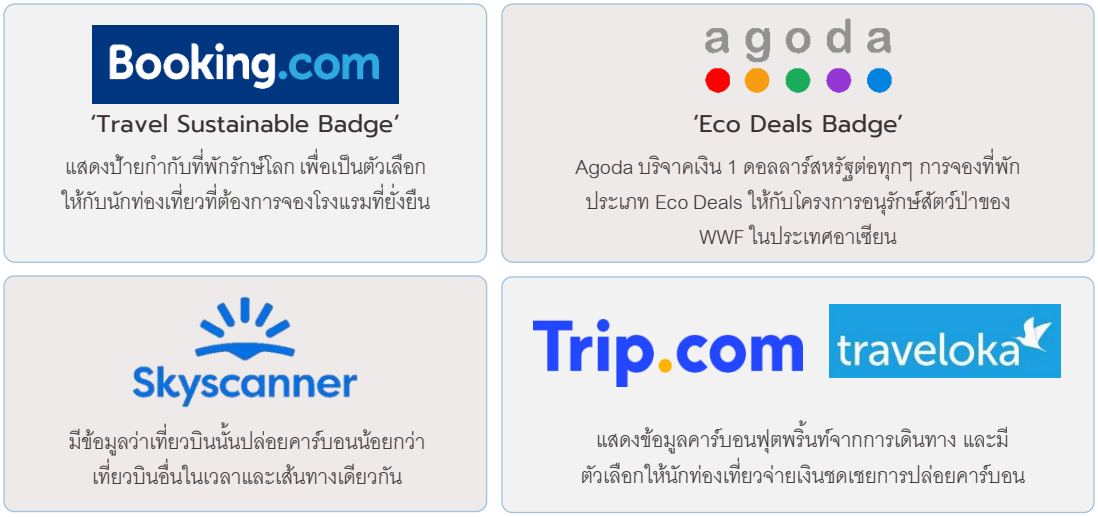
42/ DASTA, https://cbtthailand.dasta.or.th/webapp/community/content/12/

43/ DASTA, https://cbtthailand.dasta.or.th/webapp/community/content/42/

- **ธุรกิจขนส่ง**: มีสัดส่วนการปล่อยคาร์บอนมากที่สุดในภาคการท่องเที่ยว และยังต้องพึ่งพาน้ำมันจากพลังงานฟอสซิลในสัดส่วนที่สูง อย่างไรก็ดี การขนส่งรูปแบบต่างๆ กำลังก้าวไปสู่การลดคาร์บอนอย่างจริงจังมากขึ้น อาทิ **สายการบินหลายแห่งทั่วโลกและในไทยได้ทดลองใช้เชื้อเพลิงการบินที่ยั่งยืน** (Sustainable Aviation Fuel: SAF) แล้ว อีกทั้งการเดินทางทางอากาศในอนาคตอาจลดการปล่อยคาร์บอนลงได้จากการใช้เครื่องบินไฟฟ้า เครื่องบินไฮบริด หรือเครื่องบินพลังงานทางเลือก ยิ่งไปกว่านั้น **สายการบินยังสามารถเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวร่วมชดเชยคาร์บอนจากการเดินทางได้อีกด้วย**[44/] นอกจากนี้ ธุรกิจคาร์บอนต่ำอื่นๆ ที่มีโอกาสเติบโต ได้แก่ ธุรกิจให้บริการยานพาหนะร่วมเดินทางผ่านแอปพลิเคชัน (Ride sharing) เช่น มูฟมี (Muvmi) ซึ่งเป็นรถสามล้อสาธารณะที่ใช้ไฟฟ้า 100% ธุรกิจให้เช่าใช้จักรยานเพื่อเดินทางในเมืองท่องเที่ยว (Bike sharing)
- **ธุรกิจจัดการการท่องเที่ยว**: แพลตฟอร์มจองที่พัก ตั๋วเครื่องบิน และแพ็คเกจท่องเที่ยวแบบออนไลน์ (Online travel agencies) เป็นกลุ่มธุรกิจที่ปรับตัวอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ทันต่อกระแสความใส่ใจด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นการแสดงเครื่องหมายที่พักรักษ์โลก การระบุข้อมูลคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของเที่ยวบิน การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวชดเชยคาร์บอนจากการเดินทาง และสมทบเงินเพื่อโครงการสิ่งแวดล้อม (ภาพที่ 12) ทั้งนี้การปรับตัวของแพลตฟอร์มเหล่านี้อาจสร้างแรงกดดันต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการที่พักต้องแสดงความรักษ์โลกตามมาตรฐานของ Booking.com เพื่อไม่ให้กลายเป็นโรงแรมที่ไม่ถูกเลือกโดย “นักท่องเที่ยวสายกรีน”

ภาพที่ 12

ตัวอย่างการปรับตัวด้านความยั่งยืนของแพลตฟอร์มจัดการการท่องเที่ยว

Source: Krungsri Research

โอกาสและความท้าทายในระบบนิเวศของการท่องเที่ยว (Tourism ecosystem) ไม่ได้เกิดกับธุรกิจใดธุรกิจหนึ่ง หากแต่เป็นธุรกิจที่ล้วนเชื่อมโยงกันผ่านห่วงโซ่มูลค่าในระบบนิเวศของการท่องเที่ยวทั้งสิ้น ดังนั้น ธุรกิจเหล่านี้จำเป็นต้องปรับตัวไปพร้อมๆ กัน เพื่อผลักดันการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

44/ เชื้อเพลิงการบินที่ยั่งยืน ผลิตจากวัตถุดิบชีวมวลหรือของเหลือจากภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม จึงปล่อยคาร์บอนน้อยกว่าน้ำมันเครื่องบินแบบปกติราว 80% (สามารถอ่านแนวทางมุ่งสู่ความยั่งยืนในอุตสาหกรรมการบินได้ที่บทความ “CORSIA กับอนาคตการบินที่ยั่งยืน”)

มุมมองวิจัยกรุงศรี: การท่องเที่ยวไทยจะขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้อย่างไร

แม้ภาคการท่องเที่ยวจะเป็น “ดาวเด่น” ของเศรษฐกิจไทยมาอย่างยาวนาน แต่ดาวดวงนี้กำลังเผชิญความท้าทายนานับประการในปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านความยั่งยืน ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการเปิดรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากจนสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และท้ายที่สุดอาจย้อนกลับมากระทบความสามารถในการแข่งขันได้ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่มาของการผลักดันให้ไทยมุ่งสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กระนั้นก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ว่าการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากต้องอาศัยการปฏิรูปหรือเปลี่ยนผ่านในหลายด้านพร้อมๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นพลังงานสะอาด การจัดการขยะ การบริหารห่วงโซ่อุปทาน การมีส่วนร่วมของสังคมและชุมชน ดังนั้น เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยยังคงเป็นเครื่องยนต์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญ ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ทำลายสิ่งแวดล้อมและสังคม วิจัยกรุงศรีมองว่าทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในภาคการท่องเที่ยว ควรดำเนินการดังนี้

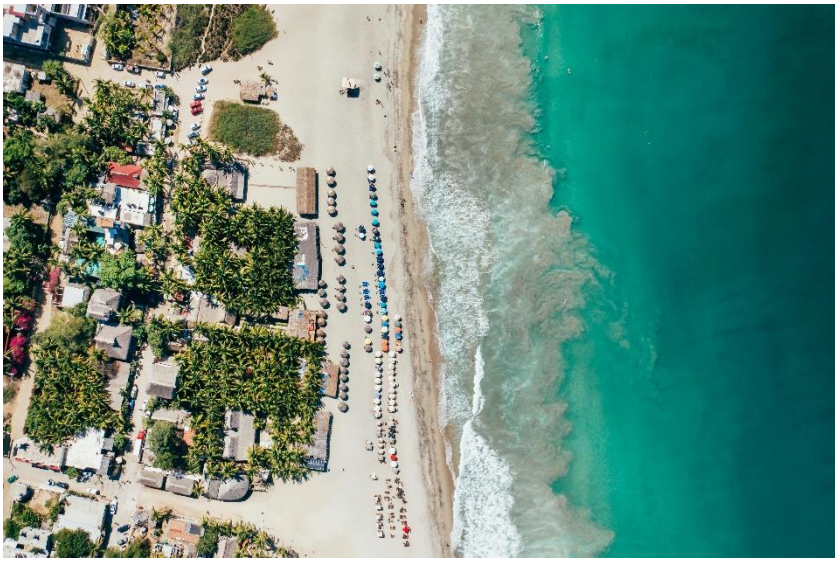
- **ประเมินผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว** ธุรกิจท่องเที่ยวประเภทต่างๆ จำเป็นต้องรู้ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจของตนเอง โดยเฉพาะ**การวัดคาร์บอนฟุตพริ้นท์** ทว่าธุรกิจไทยยังไม่มีความพร้อมในด้านดังกล่าวเท่าที่ควร เห็นได้จากการมีธุรกิจเพียงไม่ถึงครึ่งหนึ่งของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET) ที่รายงานปริมาณการปล่อยคาร์บอนได้ ทั้งนี้ยังไม่นับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) อีกจำนวนมากที่ไม่สามารถวัดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กรได้ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันธุรกิจท่องเที่ยวอาจใช้ประโยชน์จากแพลตฟอร์มคำนวณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ เช่น เว็บไซต์ CF-Hotels แอปพลิเคชัน Zero Carbon และแพลตฟอร์มของ SET ที่อยู่ระหว่างการพัฒนา[45/] เพื่อเป็นเครื่องมือเตรียมความพร้อมสู่การวัด รายงาน และทวนสอบ ตามมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับ เนื่องจากในอนาคตการรายงานข้อมูลเหล่านี้มีแนวโน้มจะเปลี่ยนจากภาคสมัครใจในปัจจุบันเป็นภาคบังคับ เช่น การรายงานของธุรกิจสายการบินภายใต้กลไกการชดเชยและการลดคาร์บอนสำหรับการบินระหว่างประเทศ (CORSIA) และการเปิดเผยข้อมูลตาม (ร่าง) พ.ร.บ. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทย
- **เร่งลดการปล่อยคาร์บอนในภาคการท่องเที่ยว** กิจกรรมการท่องเที่ยวปล่อยคาร์บอนตั้งแต่การเดินทาง การเข้าพัก ไปจนถึงการบริโภคอาหาร จึงทำให้การลดคาร์บอนในภาคการท่องเที่ยวมีความท้าทาย และต้องอาศัยมาตรการอย่างครอบคลุม ทั้งการ**ผลักดันการเดินทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** เช่น การพัฒนาการขนส่งสาธารณะที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ อาทิ การขยายเส้นทางรถเมล์ไฟฟ้าและโครงข่ายระบบราง การสนับสนุนการใช้เชื้อเพลิงที่ยั่งยืน อาทิ การกำหนดสัดส่วนการใช้ SAF ในการบิน การ**ส่งเสริมธุรกิจโรงแรมและร้านอาหารสีเขียว** โดยสร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจปรับเปลี่ยนตามเกณฑ์ความยั่งยืน และจูงใจผู้บริโภคให้เลือกใช้บริการธุรกิจเหล่านี้ ส่วนในด้าน**การจัดการขยะ**จากการท่องเที่ยว อาจพิจารณามาตรการที่น่าสนใจ เช่น มาตรการคิดค่าถุงพลาสติกในสหราชอาณาจักร หรือการเก็บมัดจำและคืนเงินบรรจุภัณฑ์ (Deposit Return Scheme) ในยุโรป ซึ่งช่วยให้ขยะพลาสติกลดลงได้จริง[46/] ทั้งนี้ ผู้ประกอบการท่องเที่ยวยังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านไปสู่การดำเนินธุรกิจที่ยั่งยืน ซึ่งบางรายโดยเฉพาะ SMEs อาจยังต้องอาศัยการเรียนรู้และลองผิดลองถูก ดังนั้น การพัฒนาต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวและต้นแบบธุรกิจยั่งยืนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

45/ The Stock Exchange of Thailand, https://www.set.or.th/th/about/setsource/news-release/article/532-set-carbon

46/ Bangkokbiznews, https://www.bangkokbiznews.com/environment/1138084

- **ขอรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจากในประเทศและต่างประเทศ** มาตรฐานความยั่งยืนจะช่วยให้ธุรกิจต่างๆ มีแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่สร้างผลเชิงบวก ซึ่งมาตรฐานเหล่านี้ไม่ได้พิจารณาเฉพาะมิติสิ่งแวดล้อม แต่ยังครอบคลุมถึงมิติสังคม ชุมชน และอื่นๆ ที่ธุรกิจพึงปฏิบัติตาม แม้ผู้ประกอบการอาจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมในการปรับกระบวนการทำงาน หรือการตรวจสอบและรับรองมาตรฐาน แต่ในท้ายที่สุด ธุรกิจอาจลดต้นทุนได้จากการปรับปรุงประสิทธิภาพพลังงานและทรัพยากรต่างๆ อีกทั้งยังมีโอกาสขยายฐานลูกค้าเพิ่มขึ้น สะท้อนจากผลสำรวจของ Booking.com ที่พบว่านักเดินทางเกือบครึ่งหนึ่งมองว่า**โรงแรมที่ได้รับการรับรองว่าเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมน่าดึงดูดใจมากกว่าที่พักอื่นๆ** ดังนั้น ธุรกิจที่ไม่ผ่านมาตรฐานเหล่านี้อาจไม่ใช่ตัวเลือกแรกๆ ของผู้บริโภคอีกต่อไป หรือยิ่งไปกว่านั้น อาจไม่ได้รับการส่งเสริมทางการตลาดจากหน่วยงานการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องด้วย[47/]

นอกจากผู้ดำเนินนโยบาย และผู้ประกอบการท่องเที่ยวแล้ว **ภาคการเงิน**เป็นอีกภาคส่วนหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดันการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผ่านผลิตภัณฑ์ทางการเงินหลายประเภท เช่น สินเชื่อเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่ความยั่งยืน (Transition Loan)[48/] พันธบัตรเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทรัพยากรทางทะเล (Blue Bond)[49/] และบัตรเครดิตที่ให้ส่วนลดแก่ผู้เข้าพักในโรงแรมสีเขียว[50/] ในท้ายที่สุดแล้ว การสนับสนุนจากภาคการเงินจะเป็นอีกหนึ่งแรงส่งที่ช่วยให้ภาคการท่องเที่ยวของไทยเปลี่ยนผ่านสู่การท่องเที่ยววิถีใหม่ ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ รวมถึงตอบโจทย์ด้านความยั่งยืนทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติได้

47/ ททท. พยายามขยายจำนวนธุรกิจที่ได้รับดาวแห่งความยั่งยืน (STAR) ซึ่งธุรกิจที่ไม่ได้ STAR อาจไม่ได้รับการส่งเสริมทางการตลาด (ที่มา: Dailynews, https://www.dailynews.co.th/news/3765431/)

48/ ธนาคารกรุงศรีอยุธยาออกสินเชื่อธุรกิจเพื่อการเปลี่ยนผ่านสู่ความยั่งยืน (Krungsri SME Transition Loan) โดยมีระยะสินเชื่อยาว 10 ปี ดอกเบี้ยพิเศษ 3.5% ใน 2 ปีแรก (ที่มา: Krungsri, https://www.krungsri.com/th/business/loans/krungsri-sme-transition-loan)

49/ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ออกพันธบัตรเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทรัพยากรทางทะเล (Blue Bond) วงเงิน 3,000 ล้านบาท โดยมีธนาคารกรุงศรีอยุธยาและธนาคารออมสินเป็นผู้จัดการการจัดจำหน่าย การระดมทุนในครั้งนี้จะนำไปสนับสนุนภาคธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน อาทิ ธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยวทางทะเล การประมง การเพาะเลี้ยงพืชและสัตว์น้ำ การจัดการและบำบัดน้ำเสีย (ที่มา: Bangkokbiznews, https://www.bangkokbiznews.com/environment/1137556)

50/ บัตรเครดิต KTC ให้ส่วนลดเพิ่มเติมแก่ผู้เข้าพักใน Green Hotel เพื่อส่งเสริมการใช้บริการ Green Hotel (ที่มา: KTC, https://www.ktc.co.th/ktcworld/travel-service/travel-story/thailand/green-hotel-accommodation-closer-to-nature)

References

Bain & Company. (2023). "Sustainable Tourism: An Untapped Opportunity for Green Growth". Retrieved from https://www.bain.com/globalassets/noindex/2023/bain_brief_sustainable_tourism_an_untapped_opportunity_for_green_growth-english.pdf

Booking.com. (2024). "Sustainable Travel 2024". Retrieved from https://news.booking.com/download/904910bb-db77-4886-9ead-accbf87ad891/sustainabletravelreport2024.pdf

Euromonitor International. (2023). "Sustainable Travel Index: Ramping Up Action for Positive Change". Retrieved from Euromonitor International´s market research database

National Statistical Office. (2023). "The 2022 Accommodation Survey". Retrieved from https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2023/20230929154600_61861.pdf

Thailand Science Research and Innovation. (2020). "The future of Thai tourism and global warming". Retrieved from https://researchcafe.tsri.or.th/the-future-of-thai-tourism/

Thanayut Boonthong et al. (2021). "Sustainable Tourism: Opportunities and Challenges for the Thai Tourism Sector". Retrieved from https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/regional-articles/reg-article-2021-16.html

World Economic Forum. (2023). "Rising global temperatures are already affecting the tourism industry - here's how". Retrieved from https://www.weforum.org/agenda/2023/08/temperatures-tourism-climate-impact/

World Economic Forum. (2024). "How travel and tourism can reach net zero". Retrieved from https://www.weforum.org/agenda/2024/01/travel-tourism-industry-net-zero/

World Travel & Tourism Council. (2021). "A Net Zero Roadmap for Travel & Tourism". Retrieved from https://wttc.org/Portals/0/Documents/Reports/2021/WTTC_Net_Zero_Roadmap.pdf

วิจัยกรุงศรี

ดร.พิมพ์นารา หิรัญกสิ

ผู้บริหารสายงานวิจัยและหัวหน้าทีมวิจัยเศรษฐกิจ

ทีมวิจัยเศรษฐกิจ

สุจิต ชัยวิชญชาติ

ผู้บริหารทีมวิจัยเศรษฐกิจมหภาค

วนิชา ดิเรกอุดมศักดิ์

นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส

จุไรลักษณ์ พลศรี

นักเศรษฐศาสตร์อาวุโส (พยากรณ์ตัวเลขเศรษฐกิจ)

ทรรศิน กลิ่นถนอม

นักเศรษฐศาสตร์

กฤตพร ศิริใจชิงกุล

นักเศรษฐศาสตร์

ศุภสิน อิทธิพัทธ์วงศ์

นักเศรษฐศาสตร์

ทีมวิเคราะห์และพัฒนางานวิจัย

ดร.พิมพ์นารา หิรัญกสิ

รักษาการผู้บริหารทีมวิเคราะห์และพัฒนางานวิจัย

ณธัญอร รัตนาธรรมวัฒน์

นักวิจัยอาวุโส

นฤชยา สาตแฟง

นักวิจัย

ปริญญา มิ่งสกุล

นักวิจัย

ชณัฐฐา ธาระรส

นักวิจัย

ทีมบริหารระบบข้อมูลวิจัย

ธมณ เสริญสุขสกุล

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูล

เชิดศักดิ์ ศรีชัยตัน

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูล

วงศกร แก้วอุดทัง

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูล

ทีมวิจัยอุตสาหกรรม

ธเนศ มหัทธนาลัย

ผู้บริหารทีมวิจัยอุตสาหกรรม

พูลสุข นิลกิจศรานนท์

นักวิเคราะห์อาวุโส (Healthcare, Mobile Operators)

ปิยะนุช สถาพงศ์ภักดี

นักวิเคราะห์อาวุโส (Transport & Logistics)

นรินทร์ ตันไพบูลย์

นักวิเคราะห์อาวุโส (Power Generation, Modern Trade, Chemicals, Medical Devices)

เฑียร เทียมศักดิ์

นักวิเคราะห์อาวุโส (Energy, Petrochemicals)

พุทธชาด ลุนคำ

นักวิเคราะห์อาวุโส (Construction Contractors, Construction Materials, Hotels, Industrial Estate)

พัชรา กลิ่นชวนชื่น

นักวิเคราะห์อาวุโส (Real Estate)

ชัยวัช โชวเจริญสุข

นักวิเคราะห์อาวุโส (Agriculture)

ประพันธ์ ลีน้อย

นักวิเคราะห์ (ESG)

ศุภวัฒน์ โชคสวัสดิ์ไพศาล

นักวิเคราะห์ (Automobile, Electronics & Electrical Appliances)

รพีภูมิ ลาภมาก

นักวิเคราะห์ (Agriculture, Food & Beverages)